

Kérjük a tisztelt tanár kollégákat, hogy a dolgozatokat – az egységes értékelés érdekében – szigorúan az alábbi útmutató szerint pontozzák, a megadott részpontoszámokat ne bontsák tovább! Vagyis, ha egy részmegoldásra pl. 3 pontot javasolunk, akkor arra vagy 0, vagy 3 pont adható. (Az útmutatótól eltérő megoldások is lehetnek jók.)

1. feladat: Torony (50 pont)

Háromféle elemünk (építőköcánk) van, mindegyikből tetszőleges számú. A piros és a zöld elemek magassága egy, a fehéré három. Jelölje $T[i]$ azt, hogy hány különböző i magasságú torony építhető!

A mintán alul egy zöld, felül egy piros kocka van, középen pedig egy fehér tégl.

A. Számítsd ki, hogy hány különböző i magasságú torony épülhet ezen elemekből ($T[i]$)!

i	1	2	3	4	5
$T[i]$	2				

Az 1 magasságú torony vagy egy piros kockából áll, vagy egy zöld kockából. A 3 magasságú torony állhat egyetlen fehér téglából, ...

B. Adj képletet a $T[i]$ kiszámítására!

Értékelés:

A. Helyes értékenként ($i=2,3,4,5$ -re)

7-7 pont

i	1	2	3	4	5
$T[i]$	2	4	9	20	44

$$B. T[i] = \begin{cases} 2 & \text{ha } i = 1 \\ 4 & \text{ha } i = 2 \\ 9 & \text{ha } i = 3 \\ T[i-1] * 2 + T[i-3] & \text{ha } i > 3 \end{cases}$$

B1. $i=1$ -re jó

2 pont

B2. $i=2$ -re jó ($2 * T[1]$ is lehet)

4 pont

B3. $i=3$ -ra jó ($2 * T[2] + 1$ is lehet)

4 pont

B4. $i > 3$ -ra jó

12 pont

2. feladat: Nyelv (55 pont)

Nyelvek (programozási nyelvek) formális szabályainak leírására régóta használják a BNF leírást (Backus-Naur Form). A működését egy példán keresztül mutatjuk be:

$\langle \text{mondat} \rangle ::= \langle \text{alany} \rangle \langle \text{állítmány} \rangle | \langle \text{állítvány} \rangle \langle \text{alany} \rangle$

$\langle \text{állítvány} \rangle ::= \text{ugat} | \text{nyávog}$

$\langle \text{alany} \rangle ::= \text{a} \langle \text{főnév} \rangle | \langle \text{főnév} \rangle$

$\langle \text{főnév} \rangle ::= \text{kutya} | \text{macska}$

A $::=$ jel a definiálás jele. Tőle balra a definiálandó fogalom szerepel \langle és \rangle jelek között. Jobbra a definíciót találjuk. A definícióban az újabb definiálandó fogalmakat szintén \langle és \rangle jelek közé tesszük, a konstans értékeknél nincsenek ilyen jelek. Ha valami többféle is lehet, akkor közéjük $|$ jelet tesszünk, például az állítvány vagy az ugat, vagy a nyávog szó. A fenti szabályok szerint helyes mondatok:

ugat a kutya
macska nyávog
nyávog a kutya

Az utolsó formailag helyes akkor is, ha tartalmilag hibás. Formailag hibás azonban a következő:
a nyávog macska

Módosítjuk a szabályokat

<mondat> ::= <alany> <állítmány> | a <alany> <állítmány> |
<állítmány> <alany> | a <alany> <jelző> |
<jelző> a <alany>

<állítmány> ::= <határozó> <ige> | <ige> <határozó> | <ige>

<alany> ::= <jelző> <főnév> | <főnév>

<ige> ::= ugat | nyávog

<határozó> ::= hangosan | szépen

<jelző> ::= fekete | mérges

<főnév> ::= kutya | macska

Az alábbiak közül mely mondatok felelnek meg a fenti szabályoknak? Amelyik nem, az miért nem felel meg? Amelyik igen, az a <mondat>, <állítmány>, <alany> szabályok milyen alkalmazásával helyes?

- A. a kutya mérges
- B. a fekete kutya hangosan ugat
- C. mérges kutya
- D. nyávog a fekete macska
- E. a mérges kutya nyávog szépen
- F. szépen ugat a kutya
- G. a kutya ugat hangosan

Értékelés:

- A. Helyes; a mondat 4. szabálya; alany 2. szabálya 4+2+2 pont
- B. Helyes; a mondat 2. szabálya; az alany 1. szabálya; az állítmány 1. szabálya 4+2+2+2 pont
- C. Hibás; pl. az alanynak a végén kellene lennie, de akkor az alany vagy állítmánynak kell lennie, vagy jelzőnek és névelőnek (más helyes magyarázat is elfogadható) 4+2 pont
- D. Hibás; pl. állítmánnyal kezdődik, ami után névelő már nem lehet 3+2 pont
- E. Helyes; a mondat 2. szabálya; az alany 1. szabálya; az állítmány 2. szabálya 4+2+2+2 pont
- F. Hibás; a névelő vagy mondat elején lehet, vagy jelző és alany között (pl. szép a macska) 3+3 pont
- G. Helyes; mondat 2. szabály; alany 2. szabály; állítmány 2. szabály 4+2+2+2 pont

3. feladat: Jól gondolta? (40 pont)

Bendegúz egy terület legmagasabb pontjának megtalálására a következő algoritmust gondolta ki:

1. Választ egy pontot véletlenszerűen

2. Amíg olyan pontot néz, aminél a 4 szomszédja valamelyike magasabb, addig veszi a pont 4 szomszédja közül a legmagasabbat és oda lép – ha több ilyen is van, akkor véletlenszerűen választ közülük.

Az alábbi területen a 2. sor 1. oszlopából indulva a jelölt útvonalon halad ((2,1), (2,2), (3,2), (4,2), (4,3)), azaz megtalálja a legmagasabb pontot.

0	1	2	3	1	2
5	6	3	4	2	4
4	7	8	5	3	5
5	8	9	8	7	6
2	7	4	5	6	1

Bendegúz elvi algoritmusára erre az 5*6-os területre tetszőleges kezdőpont esetén működik.

A. Fogalmazd meg, hogy milyen jellegű területekre nem működik ez az algoritmus!

Bendegúz a példán felbátorodva megírta erre a feladatra a programot, ami az (a,b) pontból indul ki a T mátrixban levő N*M-es területen (sorait 1-től N-ig, oszlopait 1-től M-ig indexeljük):

```
vége:=hamis
Ciklus amíg nem vége
  i:=a; j:=b
  Ciklus k=a-1-től a+1-ig
    Ciklus l=b-1-től b+1-ig
      Ha T[k,l]≥T[i,j] akkor i:=k; j:=l
    Ciklus vége
  Ciklus vége
  Ha i=a és j=b akkor vége:=igaz
  a:=i; b:=j
Ciklus vége
```

B. Mit csinál másképpen a fenti programrészlet, mint az elvi algoritmus?

C. Milyen további hiba van a fenti algoritmusban?

Értékelés:

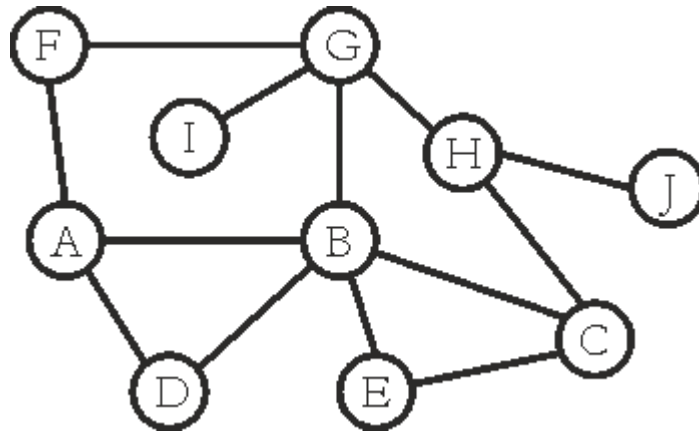
A. Hibás a megoldás, ha több lokális maximum van (nagyobb mind a 4 szomszédjánál) és a kezdőpontból nem a teljes terület maximumához jutunk el; akkor is megáll, ha „sík” területre ér, azaz a legmagasabb szomszédja vele azonos magasságú 8+8 pont

B. Nem 4, hanem 8 szomszédot vizsgál; 6 pont
 az adott ponttal azonos magasságúra is tud lépni, ha az jobbra, balra-lefelé, lefelé vagy jobbra-lefelé van; 6 pont
 ha több maximális szomszédja is van, akkor nem véletlenszerűen választ közülük 6 pont

C. Nem figyel arra, hogy a szélső pontoknak nincs „kifelé” szomszédjuk 6 pont

4. feladat: Városok (85 pont)

Egy úthálózat köti össze az ábrán szereplő városokat.

A városokat az alábbi stratégia szerint járjuk be:

1. Kezdetben egy várost (pl. az A jelűt) szürkére színezzük, a többi pedig fehérre.
2. Amíg van szürke város, addig vesszük a legújabb szürkére festett várost:
 - Ha nincs fehér szomszédja, akkor feketére festjük.
 - Ha van fehér szomszédja, akkor az ábécésorrendben legelsőt szürkére festjük.

A. Add meg, hogy az egyes városok milyen sorrendben lesznek szürkék, ha a kezdő (azaz az elsőként szürkére festett) város az A, B, C, F!

Egy város távolsága a kezdő várostól azon szakaszok száma, amelyeken keresztül eljutottunk hozzá.

B. Milyen távolságra van a legmesszebb levő város a kezdővárostól és melyek ezek, ha a kezdő város az D, E, H, J?

C. Mely városra a legkisebb a tőle legmesszebb levő város távolsága és mennyi ez a távolság?

Értékelés:

A1. B, C, E, H, G, F, I, J, D	9 pont
A2. A, D, F, G, H, C, E, J, I	9 pont
A3. B, A, D, F, G, H, J, I, E	9 pont
A4. A, B, C, E, H, G, I, J, D	9 pont
B1. D-től az F és az I 6 távolságra van	3+3+5 pont
B2. E-től a C és a J 6 távolságra van	3+3+5 pont
B3. H-től az I 6 távolságra van	4+5 pont
B4. J-től az I 7 távolságra van	4+5 pont
C. A G várostól; legmesszebb levő város 4 távolságra van	6+3 pont

5. feladat: Ádám és Éva (60 pont)

Ádám és Éva megadta, hogy egy napon belül mely időszakokban érnek rá. Jelölések:

- adb – Ádám ennyi időszakban ér rá;
- $\text{Ádám}[i].\text{kezd}, \text{Ádám}[i].\text{vég}$ – Ádám i . időszakának kezdete és vége;
- edb – Éva ennyi időszakban ér rá;
- $\text{Éva}[i].\text{kezd}, \text{Éva}[i].\text{vég}$ – Éva i . időszakának kezdete és vége;

Ha például Ádámnak egy szabad időszaka van 12-től 15-ig, Évának kettő szabad időszaka van 8-tól 10-ig és 14-től 20-ig, akkor az így ábrázolható rajzon (Ádám időszaka felül, Éváié alatta):

Az alábbi algoritmus ezek alapján megad „valamit” a kdb változóban és a K tömbben:

```
i:=1; j:=1; kdb:=0
Ciklus amíg i≤adb és j≤edb
  Elágazás
  ① Ádám[i].vég<Éva[j].kezd esetén i:=i+1
  ② Éva[j].vég<Ádám[i].kezd esetén j:=j+1
  egyéb esetben kdb:=kdb+1
      K[kdb].kezd:=max(Ádám[i].kezd,Éva[j].kezd)
      K[kdb].vég:=min(Ádám[i].vég,Éva[j].vég)
  Elágazás
  ③ Ádám[i].vég<Éva[j].vég esetén i:=i+1
  ④ Ádám[i].vég>Éva[j].vég esetén j:=j+1
  ⑤ egyéb esetben i:=i+1; j:=j+1
  Elágazás vége
Elágazás vége
Ciklus vége
```

A. Mi kerül a kdb és a K változóba, ha $adb=1$, $\text{Ádám}=(8,10)^1$, $edb=1$, $\text{Éva}=(9,11)$?

B. Mi kerül a kdb és a K változóba, ha $adb=3$, $\text{Ádám}=(8,10), (12,14), (18,19)$, $edb=3$, $\text{Éva}=(9,13), (15,17), (19,20)$?

C. Rajzold le a fenti ábrának megfelelő módon, hogy Ádám és Éva időszakai milyen elrendezésében hajtja végre az algoritmus az ①,②,③,④,⑤ sorszámokkal jelzett feltételekhez tartozó értékadásokat!

D. Fogalmazd meg általánosan, hogy mi kerül a kdb és a K változóba az algoritmus végrehajtása után!

Értékelés:

A. $kdb=1; K=(9,10)$ 4+5 pont

B. $kdb=3; K=(9,10); (12,13); (19,19)$ 5+3+3+3 pont

C. Lehetséges jó rajzok (a szöveges magyarázat szerint más jó rajz is van) 5*5 pont

①	②	③	④	⑤
Ádámé előbb ér véget	Éváié ér véget előbb	van átfedés, Ádámé ér véget előbb (de Éváié Ádám előtt is kezdődhet)	van átfedés, Éváié ér véget előbb (de Ádámé Éva előtt is kezdődhet)	van átfedés, egyszerre végződnek. kezdetük bármilyen sorrendben lehet

D. kdb azon időszakok száma, amikor mindketten szabadok; K pedig ezen időszakok kezdetei és végei 5+7 pont

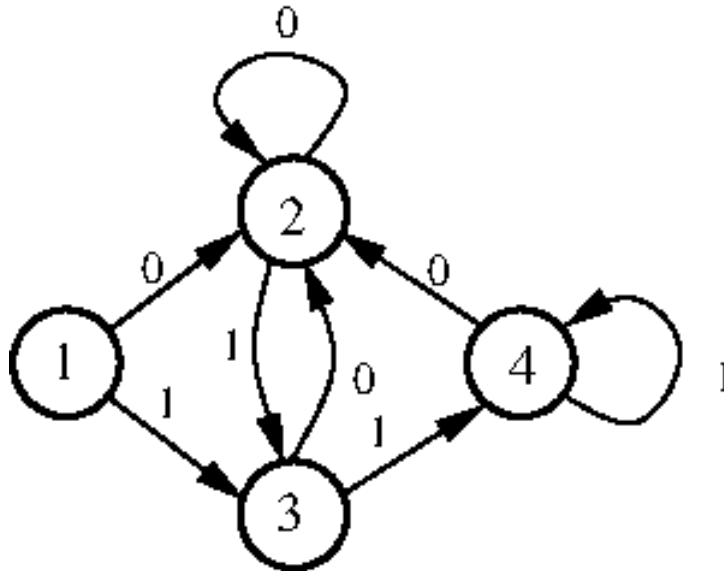
Megjegyzés. az algoritmus két rendezett intervallumhalmaz metszetét állítja elő.

¹ $\text{Ádám}=(8,10)$ jelentése: $\text{Ádám}[1].kezd=8$, $\text{Ádám}[1].vég=10$.

6. feladat: Automata (50 pont)

Tekintsük azt az automatát, amelynek négy állapota van, az 1,2,3,4 számokkal azonosítva. Az automata a 0 és 1 bemeneti jeleket tudja fogadni. Ha az automata az A állapotban van és az x bemeneti jelet kapja, akkor az egyértelműen meghatározott S(A, x) állapotba megy át. Az automatánk S átmenetfüggvényét az alábbi táblázat adja meg.

állapot	1	2	3	4
bemenet =0	2	2	2	2
bemenet =1	3	3	4	4

Például, ha az automata a 2. állapotban van és a 01011 bemeneti jelsorozatot kapja, akkor a 4. állapotba megy át.

Adj meg egy-egy bemeneti 0-1 jelsorozatot, amelyek hatására az automata az i. állapotból a j. állapotba megy át! Fogalmazd meg általánosan is (figyelem: egyes állapotpárookra többféle eset lehet)!

Például $i=3$ és $j=2$ esetén minden olyan jelsorozat, aminek a végén 0 van.

- A. $i=1, j=2$
- B. $i=1, j=3$
- C. $i=2, j=3$
- D. $i=3, j=3$
- E. $i=3, j=4$
- F. $i=4, j=4$

Értékelés:

Ha legalább egy jó példát ad, akkor az egyes részfeladatokra további 1-1 pont adható.

- A. Azok a jelsorozatok, amelyek 0-ra végződnek 4 pont
- B. Az 1, és azok a jelsorozatok, amelyek 01-re végződnek 3+4 pont
- C. Az 1, és azok a jelsorozatok, amelyek 01-re végződnek 3+4 pont

D. Az üres jelsorozat, és azok, amelyek 01-re; végződnek 3+4 pont

E. A 1; és az 11-re végződők 3+4 pont

F. Az 1; és az 11-re végződők; valamint az üres jelsorozat 4+5+3 pont

Minden válasz elfogadható, amiből a fentiek következnek.

7. feladat: Operátorok (60 pont)

Programozási nyelvek leírásakor a kifejezésekben szereplő műveleteket operátoroknak, azokat a dolgokat pedig, amiken a műveleteket el lehet végezni, operandusoknak nevezzük. Ahhoz, hogy összetett kifejezéseket ki tudjunk értékelni, szükség van az operátorok tulajdonságaira. Az alábbi táblázat egy példát mutat tulajdonságok megadására, a hagyományos matematikai műveletekkel.

Precedencia	Operátor	Asszociativitás
1	-a	
2	a*b	balról jobbra
	a/b	
3	a+b	balról jobbra
	a-b	

A táblázat első oszlopa az operátor precedenciáját adja meg, minél magasabb egy operátor precedenciája (kisebb számérték), annál hamarabb kell elvégeznünk a műveletet. Például a $3+a*5$ zárójelek segítségével $3+(a*5)$, ugyanis a szorzásnak magasabb a precedenciája, mint az összeadásnak. A harmadik oszlop azt adja meg két operandusú műveletek esetén, hogy azonos precedenciájú műveleteket balról jobbra vagy jobbról balra kell elvégeznünk. Például a $3/5*4$ kifejezést $(3/5)*4$ -ként kell elvégeznünk, nem pedig $3/(5*4)$ -ként, hiszen balról jobbra szerepel a táblázatban.

Egy ismeretlen programozási nyelvben az operátorokat nagy- az operandusokat kisbetűkkel jelölik, a tulajdonságaik az alábbi táblázatban szerepelnek.

Precedencia	Operátor	Asszociativitás
1	P a	
2	a Q b	balról jobbra
	a R b	
3	a S b	jobbról balra
	a V b	
4	a W b	balról jobbra
5	X a	
6	a Y b	jobbról balra
	a Z b	

Egy kifejezés teljes zárójelezésében minden operandus vagy egy kisbetű, vagy egy zárójeles kifejezés, de a kifejezés jelentése nem változik. Például a $x+a*(b/c)+d$ teljes zárójelezése: $(x+(a*(b/c)))+d$

A. Add meg a következő kifejezések teljes zárójelezését az ismeretlen programozási nyelvben!

- A1. a Q b W c
A2. a R P b Y c
A3. a S P b V c
A4. a S (b W c) V d
A5. (a Y b V c) S P d Q e

B. A következő kifejezésekben szerepelhetnek felesleges zárójelpárok. Hagyd el ezeket!

- B1. (a W (b R c)) Q d
B2. (a Y b) Z ((c W d) S (P e))
B3. ((a R b) Q (c Z d)) Y ((e V f) S (g W h))
B4. ((a Y b) S (P c R d)) Q (e Z P (f W g Y h))

Értékelés:

A1. (a Q b) W c	6 pont
A2. (a R (P b)) Y c	6 pont
A3. a S ((P b) V c)	6 pont
A4. a S ((b W c) V d)	6 pont
A5. (a Y (b V c)) S ((P d) Q e)	6 pont
B1. (a W b R c) Q d	7 pont
B2. (a Y b) Z (c W d) S P e	7 pont
B3. a R b Q (c Z d) Y (e V f) S (g W h)	8 pont
B4. ((a Y b) S P c R d) Q (e Z P (f W g Y h))	8 pont

Elérhető összpontszám: 400 pont